

Instituce pro obnovenou tržní ekonomiku

Prof. Karel Kouba

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut ekonomických studií

Dvacet let poté

Ohlédnutí za ekonomikami na IES FSV UK 1990–2010

18. října 2010

Návrat ke klasické ekonomii

Adama Smithe

- „Vývoj jak z hlediska teoretické analýzy tak i pozorované reality vede ekonomy k uznání vzájemné závislosti mezi **ekonomickým, etickým a politickým prostředím**, v němž lidé vzájemně jednají. V posledních desetiletích se ekonomové poučili, že **instituce** jsou významné. Stejně také musí rostoucí měrou dojít k poznání, že **etika** je rovněž důležitá. Z obou těchto hledisek se navracíme ke klasické tradici Adama Smithe po walrasovském odklonu, trvajícím půl století.“

BUCHANAN, J. M. *Ethics and Economic Progress*. Norman (OK): University of Oklahoma Press, 1994.

- Jak chápat návrat k tradici Adama Smithe? Politická ekonomie v pojetí A. Smithe jako věda o zákonodárství - „**science of legislation**“ (viz Blahobyť národů, 1785). Smithovo pojetí „**laws and institutions**“ vymizelo z obzoru zájmu ortodoxní analýzy trhů. Etika v dílech Adama Smithe.

KOUBA, K. *Konstituční ekonomie: popelka v české ekonomické obci*. Praha: Česká společnost ekonomická, 2000.

Soudobá světová krize v rozpravě ekonomů USA

- Paul A. **Samuelson**. MIT. Nobel Prize 1970.
- N. Gregory **Mankiw**. Harvard University.
- Martin **Feldstein**. Harvard University.
- Anna **Schwartz**. National Bureau of Economic Research.
- Joseph E. **Stiglitz**. Columbia University. Nobel Prize 2001.
- Michael **Spence**. Stanford University. Nobel Prize 2001.
- Jacob A. **Frenkel**. Former Governor of the Bank of Israel.
- Nouriel **Roubini**. New York University. IMF. World Bank.
- Jeffrey D. **Sachs**. Columbia University.
- Paul **Krugman**. Nobel Prize 2008.
- Robert A. **Mundell**. Nobel Prize 1999.

Vybraná témata názorově rozporné diskuse:

<http://scholar.google.com/>; blogy; <http://almaz.com/nobel/nobel.html>.

Sebereflexe v akademické komunitě

RODRIK, D. Blame the Economists, Not Economics. *Guatemala Times*, March 12, 2009.

- „...kritici ekonomické profese vznášejí otázky o její spoluvině na současné krizi. Cíní tak právem: ekonomové nesou velký díl odpovědnosti.“
- „...je spousta dobrých myšlenek, ale malé sblížení. ...ekonomická profese se posunula k téměř úplné absenci konsensu o tom, co by mělo být učiněno. Potřebuje tedy ekonomie velký otřes? Měli bychom spálit naše existující učebnice a od základů je přepsat? Ve skutečnosti nikoli. Bez pomoci základní ekonomické výbavy nemůžeme ani začít rozumět současné krizi.“
- „Pokud vaše odpověď nevyužívá mimo jiné prvky behaviorální ekonomie, teorie agentury, informační ekonomie a mezinárodní ekonomie, pak pravděpodobně zůstane značně neúplná. Chyba nespočívá v ekonomii, ale v ekonomech. Problémem je, že ekonomové (a ti, kdo jim naslouchají) začali mít přehnanou důvěru ve své právě preferované modely...“

Sebereflexe v akademické komunitě

ACEMOGLU, D. The Crisis of 2008: Structural Lessons for and from Economics. *CEPR Policy Insight* No. 28, 2009.

- „Naše ... příliš ukvapená představa byla, že kapitalistická ekonomika žije ve vzduchoprázdnu prostém institucí, kde trhy zázračně kontrolují oportunní chování. Opomenutím institucionálních základů trhů jsme mylně položili rovnítko mezi svobodné trhy a trhy neregulované.“
- „Když se díváme na skóre akademické obce, vždy si můžeme vyčítat, že jsme neporozuměli podstatě hospodářského problému a nebyli prozíravější než tvůrci politik ... Podíváme-li se však na věci z té světlejší strany, krize zvýšila životaschopnost ekonomie a do středu pozornosti vyzdvihla několik podnětných, podstatných a vzrušujících otázek. Ty sahají od schopnosti tržního systému vypořádat se s riziky, propojeními a trhlinami způsobenými procesem tvořivé destrukce až ke sporným otázkám lepšího rámce pro regulaci a vztah mezi zásadními institucemi a fungováním trhů a organizací.“
- V nadcházejícím desetiletí by se mladí bystrí ekonomové neměli obávat, že nenajdou nové a podstatné otázky, na nichž by mohli pracovat.“

Odpovědnost ekonomů a/vs politiků

**„Ekonomie může přinejlepším
objasňovat politikům důsledky
jednotlivých rozhodnutí;
nemůže za ně rozhodovat.“**

Dani Rodrik, 2009.